

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A
VIELELEZO NA TEKNOLOJIA

638

Muda: Saa 3

MAJIBU

Mwaka: 2015

Maelekezo

1. Karatasi hii ina sehemu A and B.
2. Jibu maswali yote katika sehemu A na maswali manne kutoka sehemu B.

maktaba.tetea.org

1. Eleza njia kumi zinazopunguza upitikanaji wa vilelezo na teknolojia kwa ajili ya kufundishia na kujifunzia.

Njia ni:

Kutunza vifaa: Kuhifadhi vilelezo, kama picha za teknolojia, vizuri ili visiharibike.

Kuepuka matumizi mabaya: Kuepuka kutumia vifaa vibaya, kama kuharibu ubao wa chakli kwa kuandika kwa nguvu.

Kufundisha wanafunzi nidhamu: Kuwafundisha wanafunzi kutovunja vilelezo, kama picha za teknolojia.

Kufanya matengenezo: Kurekebisha vifaa vilivyoharibika, kama projektor, ili viendeleo kutumika.

Kununua vifaa vya ubora: Kununa vilelezo vya ubora wa juu, kama ubao wa mbao ngumu, ili vidumu.

Kushirikiana na walimu wengine: Kushiriki vilelezo, kama video za teknolojia, na walimu wengine ili kupunguza upotevu.

Kuzuia wizi: Kuweka vilelezo mahali salama, kama chumba cha kuhifadhia, ili kuepuka wizi.

Kufundisha matumizi sahihi: Kuwafundisha wanafunzi kutumia vifaa vizuri, kama kutumia kompyuta kwa makini.

Kupanga ratiba ya matumizi: Kupanga ratiba ya kutumia vilelezo, kama projektor, ili kuepuka matumizi ya kupita kiasi.

Kufuatilia matumizi: Kuangalia mara kwa mara hali ya vilelezo, kama ubao, ili kuhakikisha haziharibiki.

2. Toa sababu nne zinazofanya kitabu cha kiada kipewe kipau mbele kuliko machapisho mengine.

Sababu ni:

Kufuata mtaala: Kitabu cha kiada kimeandaliwa kulingana na mtaala, kama kufundisha haki za raia kwa darasa la sita.

Kuhakikisha uwiano: Kina mada zote zinazohitajika, kama muundo wa serikali na haki za binadamu, bila kupungukiwa.

Ubora wa maelezo: Kina maelezo sahihi na ya kina, kama maelezo ya katiba, tofauti na machapisho mengine.

Kudumu kwa muda: Kitabu cha kiada ni cha ubora wa juu, kinaweza kutumika kwa miaka, tofauti na magazeti yanayoharibika haraka.

3. Eleza kwa kifupi faida nne za kutumia nyimbo wakati wa kufundishia na kujifunzia.

Faida ni:

Kuvutia wanafunzi: Nyimbo zinawavutia wanafunzi, kama wimbo wa teknolojia ya kilimo, hivyo kuwafanya wazingatie.

Kusaidia kukumbuka: Zinawasaidia wanafunzi kukumbuka, kama wimbo wa haki za raia unavyowasaidia kukumbuka haki.

Kushirikisha wanafunzi: Wanafunzi wanaweza kuimba pamoja, kama kuimba wimbo wa Uraia, hivyo kushiriki.

Kufikisha ujumbe kwa urahisi: Nyimbo zinatimia lugha rahisi, kama “Tumia trekta kulima,” hivyo kufanya mada iwe rahisi.

4. Eleza kwa kifupi kwa nini ni muhimu kufanya majaribio ya zana za kufundishia na kujifunzia kabla ya kuzitumia darasani. Toa hoja nne.

Kuhakikisha zana zinafaa: Majaribio yanaonyesha kama zana, kama picha za teknolojia, zinafaa kwa wanafunzi.

Kuzuia matatizo: Yanasaidia kuepuka matatizo, kama projektor isiyofanya kazi wakati wa somo.

Kuboresha ufundishaji: Mwalimu anaweza kuboresha zana, kama kuongeza rangi kwenye picha ili iwe wazi.

Kuhakikisha usalama: Majaribio yanahakikisha zana ni salama, kama kuhakikisha vifaa havina ncha kali.

5. Chambua kwa kifupi mambo manne yanayoweza kusababisha uchelewaji wa wanafunzi kuwa na ujuzi wa kutumia vifaa vya teknolojia.

Mambo ni:

Ukosefu wa vifaa: Shule nyingi hazina vifaa vya teknolojia, kama kompyuta, hivyo wanafunzi hawapati fursa ya kujifunza.

Ukosefu wa walimu waliobobea: Walimu wengi wanaweza kukosa ujuzi wa teknolojia, kama kutumia intaneti, hivyo kushindwa kufundisha.

Ukosefu wa mafunzo: Wanafunzi hawapati mafunzo ya kutosha, kama kutumia simu za mkononi kwa elimu.

Ukosefu wa motisha: Wanafunzi wanaweza kukosa motisha ya kujifunza teknolojia, kama kama hawaelewi umuhimu wake.

6. Eleza kwa kifupi umuhimu wa vilelezo kwa mwalimu wakati wa kufundishia na kujifunzia (Toa hoja nne).

Kusaidia uelewa: Vilelezo, kama picha za teknolojia, vinawasaidia wanafunzi kuelewa mada ngumu.

Kuvutia wanafunzi: Vilelezo kama video zinawavutia wanafunzi, hivyo kuwafanya wazingatie.

Kushirikisha wanafunzi: Vilelezo vinawashirikisha, kama kutumia udongo kufinyanga mifano ya teknolojia.

Kufanya somo la vitendo: Vilelezo vinafanya somo liwe la vitendo, kama kutumia picha za kilimo kufundisha.

7. Eleza changamoto nne zinazoweza kujitokeza katika matumizi ya vilelezo na teknolojia masikizi-maono.

Changamoto ni:

Ukosefu wa vifaa: Shule zinaweza kukosa vifaa, kama projektor za kuonyesha video, hivyo kushindwa kutumia teknolojia.

Matatizo ya kiufundi: Vifaa vya masikizi-maono, kama video, zinaweza kuharibika, hivyo kuvuruga somo.

Ukosefu wa umeme: Teknolojia ya masikizi-maono inahitaji umeme, ambao unaweza kuwa haupatikani vijijini.

Kuvuruga umakini: Video zisizofaa zinaweza kuvuruga wanafunzi, kama video za burudani badala ya elimu.

8. Eleza kwa kifupi mapungufu manne ya mwalimu yanayopaswa zana za kufundishia na kujifunzia.

Mapungufu ni:

Ukosefu wa ujuzi: Mwalimu anaweza kukosa ujuzi wa kutumia zana, kama kutumia projektor.

Ukosefu wa maandalizi: Mwalimu anaweza kushindwa kuandaa zana, kama kushindwa kuandaa picha za teknolojia.

Ukosefu wa nidhamu: Mwalimu anaweza kushindwa kutunza zana, kama kuharibu ubao wa chakli.

Ukosefu wa ubunifu: Mwalimu anaweza kushindwa kutengeneza zana mpya, kama kutengeneza mifano ya teknolojia.

9. Juzuu matumizi ya vilelezo na teknolojia asilia huingiliana mwanafunzi kumbukumbu ya kudumu. Toa sababu nne.

Kugusa: Vilelezo vya asilia, kama udongo, zinawasaidia wanafunzi kukumbuka kwa kugusa, kama kufinyanga mifano ya trekta.

Kuona: Vilelezo kama picha za teknolojia za kilimo zinawasaidia wanafunzi kukumbuka kwa kuona.

Kusikia: Nyimbo za asilia, kama wimbo wa kilimo, zinawasaidia wanafunzi kukumbuka kwa kusikia.

Kushirikiana: Vilelezo vya asilia vinawashirikisha wanafunzi, kama kufanya kazi kwa vikundi, hivyo kusaidia kumbukumbu.

10. (a) Eleza kwa kifupi dhana ya kufaragua zana za kufundishia na kujifunzia.

(b) Fafanua hatua tatu zinazotakiwa kufuatwa kabla ya kufaragua zana za kufundishia.

(a) Dhana ya kufaragua:

Kufaragua ni mchakato wa kuandaa au kutengeneza zana za kufundishia, kama kuandaa picha za teknolojia kwa ajili ya somo.

(b) Hatua:

Kutambua mada: Tambua mada itakayofundishwa, kama teknolojia ya kilimo, ili kuandaa zana zinazofaa.

Kuchagua nyenzo: Chagua nyenzo zinazofaa, kama karatasi ngumu kwa ajili ya kutengeneza picha.

Kupanga muundo: Panga jinsi zana itakavyokuwa, kama kuamua picha itakuwa na rangi gani.

11. Oltumizaji wa zana za kufundishia na kujifunzia ni teknolojia huthibitisha usemi huu kwa kutumia hoja tano.

Kusaidia uelewa: Teknolojia, kama video za kilimo, inawasaidia wanafunzi kuelewa mada kwa vitendo.

Kuvutia wanafunzi: Zana za teknolojia, kama simu, zinawavutia wanafunzi na kuwafanya wazingatie.

Kushirikisha wanafunzi: Teknolojia inawashirikisha, kama kutumia kompyuta kutafuta maelezo ya Uraia.

Kufanya somo la vitendo: Zana za teknolojia zinafanya somo liwe la vitendo, kama kutumia projektor kuonyesha michoro.

Kusaidia tathmini: Teknolojia inasaidia kupima uelewa, kama kutumia maswali ya kielektroniki kwenye kompyuta.

12. Fafanua mambo manne yanayoweza kusababisha tendo la kufaragua zana za kufundishia na kujifunzia kuchukua nafasi ya kutengeneza zana za kufundishia.

Ukosefu wa nyenzo: Shule zinaweza kukosa nyenzo za kutengeneza, kama mbao, hivyo kufaragua tu zana kama picha.

Ukosefu wa muda: Walimu wanaweza kukosa muda wa kutengeneza, kama kufinyanga mifano, hivyo kufaragua tu.

Ukosefu wa ujuzi: Walimu wanaweza kukosa ujuzi wa kutengeneza, kama kutengeneza mifano ya plastiki, hivyo kufaragua.

Gharama za juu: Kutengeneza zana kunaweza kuwa ghali, kama kununua nyenzo za plastiki, hivyo kufaragua tu zana rahisi.

13. Eleza zaidi tano za vilelezo na teknolojia masikizi-maono katika mchakato wa kufundishia na kujifunzia.

Kusaidia uelewa: Video za teknolojia, kama video za kilimo, zinawasaidia wanafunzi kuelewa kwa kuona na kusikia.

Kuvutia wanafunzi: Teknolojia ya masikizi-maono, kama luninga, inawavutia wanafunzi na kuwafanya wazingatie.

Kushirikisha wanafunzi: Video zinawashirikisha, kama kuuliza wanafunzi waeleze video ya teknolojia.

Kufikisha ujumbe kwa urahisi: Zinaonyesha maelezo kwa wazi, kama video inayoonyesha jinsi trekta inavyofanya kazi.

Kusaidia kukumbuka: Wanafunzi wanakumbuka kwa urahisi, kama video ya teknolojia ya viwanda inayowasaidia kukumbuka.

14. Kwa nini ni muhimu kwa mwalimu kufanya majaribio ya vifaa vya kufaragua vilelezo na teknolojia? Toa hoja tano.

Kuhakikisha vifaa vinafaa: Majaribio yanaonyesha kama vifaa, kama karatasi, vinafaa kwa kufaragua picha.

Kuzuia matatizo: Yanasaidia kuepuka matatizo, kama karatasi inayokatika kwa urahisi.

Kuhakikisha usalama: Majaribio yanahakikisha vifaa ni salama, kama kuepuka nyenzo zenye kemikali hatari.

Kuboresha ubora: Mwalimu anaweza kuboresha vifaa, kama kuchagua karatasi ngumu zaidi.

Kupima ufanisi: Majaribio yanaonyesha kama vifaa vinaweza kufaragua vilelezo vinavyofaa, kama picha wazi.

15. Kanusha kauli kwamba “utumiaji wa vilelezo na teknolojia haina manufa zaidi ya kupotezea wanafunzi muda wao wa kujifunza” (Toa hoja tano).

Kusaidia uelewa: Vilelezo, kama picha za teknolojia, vinawasaidia wanafunzi kuelewa mada ngumu badala ya kupoteza muda.

Kuvutia wanafunzi: Teknolojia, kama video, inawavutia wanafunzi na kuwafanya wazingatie, hivyo kusaidia kujifunza.

Kushirikisha wanafunzi: Vilelezo vinawashirikisha, kama kutumia udongo kufinyanga mifano, hivyo kufanya somo liwe la maana.

Kufanya somo la vitendo: Teknolojia inafanya somo liwe la vitendo, kama kutumia simu kuonyesha video za kilimo.

Kusaidia kukumbuka: Vilelezo vinawasaidia wanafunzi kukumbuka, kama nyimbo za teknolojia zinazowasaidia kukumbuka mada.

16. Eleza njia tano zinazoweza kutumika kuhifadhi vilelezo na teknolojia ili ziweze kudumu kwa muda mrefu.

Kuhifadhi mahali salama: Kuweka vilelezo, kama picha, kwenye kabati ili kuepuka uharibifu.

Kuepuka unyevu: Kuhifadhi vifaa, kama video, mahali pakavu ili kuepuka kuharibika kwa unyevu.

Kutengeneza vifaa vya ubora: Kutumia nyenzo za ubora, kama karatasi ngumu, ili vilelezo vidumu.

Kufanya matengenezo: Kurekebisha vilelezo vilivyoharibika, kama ubao wa chakli, ili viendeleo kutumika.

Kufundisha matumizi sahihi: Kuwafundisha wanafunzi kutumia vilelezo vizuri, kama kuepuka kuvunja picha za teknolojia.